

Nr 165.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1940 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag till inköp av motorbrandsprutor åt vissa kommuner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 167 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 19 april 1940, föreslagit riksdagen att *dels* till Bidrag till inköp av motorbrandsprutor åt vissa kommuner å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, *dels ock* till Bidrag till inköp av motorbrandsprutor åt vissa kommuner å riksstaten för budgetåret 1940/41 under nämnda huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor.

Med skrivelse den 11 mars 1940 överlämnade luftskyddsinspektionen till Kungl. Maj:t en av *svenska brandskyddsföreningen* och *svenska brandkårernas riksförbund* till inspektionen gemensamt ingiven framställning, däri nämnda förening och förbund framhållit angelägenheten av att åtgärder från statsmakternas sida snarast möjligt vidtoges till stärkande av brandberedskapen i landet, i första hand genom säkerställande genom centrala inköp av tillgången på motorbrandsprutor och brandslang.

I sin skrivelse anförde *luftskyddsinspektionen* bland annat, att inspektionen helt delade de båda sammanslutningarnas mening, att omedelbara åtgärder till stärkande av brandberedskapen vore av nöden. Under hänvisning till en i ämnet verkställd preliminär undersökning förordade inspektionen, att statsverket omedelbart borde *dels* vidtaga åtgärder för att genom en beställning av förslagsvis 1,000 motorbrandsprutor söka få till stånd en serietillverkning av dylika sprutor, *dels ock* från utlandet inköpa för ett sådant sprutparti behövlig brandslang — efter en beräkning av 400 meter för varje spruta — utgörande sammanlagt 400,000 meter. Kostnaderna för denna upphandling kunde uppskattas till i runda tal för sprutorna 3,500,000 kronor och för brandslangen 2,500,000 kronor.

Inspektionen hade tänkt sig, att sprutorna skulle fördelas å de kommuner, där ur brandberedskapssynpunkt behovet gjorde sig mest gällande, och tillhandahållas mindre bärkraftiga kommuner kostnadsfritt å tillverkningssorten samt ekonomiskt mera välplacerade kommuner till statens själv-

kostnadspris, allt under villkor att kommunerna på egen bekostnad anskaffade slangutrustning till sprutorna. Upphandlingen av brandslangen syntes lämpligen böra uppdragas åt statens reservförrådsnämnd och kostnaderna därför likvideras genom anlåtande av för reservförrådsnämnden tillgängliga medel. Anslag erfordrades då allenast för inköp av motorbrandsprutorna.

Över luftskyddsinspektionens framställning hava av *svenska stadsförbundet*, av *svenska landskommunernas förbund* och av *statskontoret* avgivits yttranden, vilkas väsentliga innehåll redovisas i propositionen å sid. 3.

På särskild framställning av luftskyddsinspektionen har *Kungl. Maj:t* där- efter genom beslut den 5 april 1940 bemyndigat inspektionen att i huvudsaklig överensstämmelse med av inspektionen framlagt förslag träffa avtal rörande inköp för statens räkning av 200 motorbrandsprutor för en kostnad av 675,000 kronor. Kostnaden för ifrågavarande inköp skulle bestridas från det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. under sjunde huvudtiteln anvisade anslaget till engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m. Vidare har *Kungl. Maj:t* bemyndigat statens reservförrådsnämnd att inköpa 400,000 meter brandslang samt att till köpare, som luftskyddsinspektionen angäve, försälja denna brandslang till pris, som täckte nämndens självkostnader för varan.

Slutligen har *luftskyddsinspektionen* med skrivelse den 16 april 1940 efter ytterligare utredning anfört, att ett trängande behov föreläge av minst 1,200 dylika sprutor, däri inberäknat de 200 sprutor, vilka inspektionen redan bemyndigats inköpa och även beställt. Det belopp av 3,500,000 kronor, som inspektionen ursprungligen beräknat för anskaffande av 1,000 sprutor, syntes komma att räcka för 1,200 sprutor.

Departementschefen har för egen del anfört.

Vad först angår frågan om anskaffande av för kommunernas brandberedskap erforderlig mängd brandslang torde kostnaderna härför böra helt bestridas av vederbörande kommuner. Vid sådant förhållande torde med avseende å brandslangen andra åtgärder från statens sida icke behöva vidtagas än de, som bliva en konsekvens av det beslut rörande anskaffande av brandslang, vilket — på sätt framgår av den här lämnade redogörelsen — redan meddelats av *Kungl. Maj:t* den 5 april 1940.

Vidkommande härefter spörsmålet om förseende av kommunerna med behöfliga motorbrandsprutor är det däremot tydligt, att det beslut i ämnet, som fattades av *Kungl. Maj:t* den 5 april 1940 och som avsåg att i viss omfattning säkerställa tillgången av dylika sprutor, icke innebar någon slutlig lösning av sagda spörsmål utan allenast en åtgärd av förberedande natur. Av den utredning, som förebragts av luftskyddsinspektionen, lär framgå, att, om kommunernas brandväsende skall kunna ordnas på ett någorlunda tillfredsställande sätt, deras bestånd av motorbrandsprutor måste ökas med sammanlagt minst 1,200. I detta antal äro då inräknade de 200 sprutor, som av inspektionen beställts med stöd av *Kungl. Maj:ts* sistnämnda beslut och som varit avsedda att senare på ett eller annat sätt tillhandahållas kommunerna.

Med hänsyn till rådande förhållanden synes det nödvändigt, att från statens sida ytterligare åtgärder skyndsamt vidtagas för tillgodoseende av det sålunda konstaterade behovet av brandsprutor. I likhet med luftskydds-

inspektionen anser jag, att de behöfliga brandsprutorna böra centralt upphandlas av inspektionen för att därefter genom inspektionens försorg tillhandahållas de kommuner, som inspektionen finner vara i behov därav. Inspektionen torde därför böra bemyndigas att — utöver de 200 redan beställda motorbrandsprutorna — inköpa ytterligare 1,000 dylika sprutor.

Staten måste emellertid, om den avsedda förbättringen skall kunna vinnas, ej blott draga försorg om sprutornas anskaffande utan även i viss utsträckning bidra till anskaffningskostnaderna. Skillnad läser härvid böra göras mellan mindre bärkraftiga kommuner och kommuner med jämförelsevis god ekonomi. Jag föreslår, att kommuner, som under år 1939 åtnjutit understöd av skatteutjämningsmedel, skola genom inspektionens försorg erhålla sina sprutor kostnadsfritt. Beträffande övriga kommuner förordar jag, att kostnaden, i den mån den icke överstiger ett belopp, vilket, om det utdebiterades under ett år, skulle medföra en höjning av kommunalskatten med 5 öre per skattekrona, får bäras av vederbörande kommun, under det att eventuellt överskjutande kostnad får gäldas av statsmedel.

I anskaffningskostnaderna inräknar jag icke i vissa fall uppkommande fraktkostnader. Dessa böra alltid erläggas av kommunerna.

Det statsbidrag, som här för vissa fall förordats, skulle alltså utgå i den formen, att vederbörande kommuner erhöles av luftskyddsinspektionen inköpta sprutor antingen kostnadsfritt eller ock mot ett belopp understigande det pris, för vilket de av inspektionen inköpts.

Huru stora anslagsmedel, som erfordras för genomförande av här föreslagna anordning, är svårt att med större tillförlitlighet bedöma. Brutto-kostnaden för inköp av sprutorna kan emellertid uppskattas till 3,500,000 kronor. Under förutsättning att — såsom synes mig lämpligt — för ändamålet anvisas anslag av förslagsanslags natur, torde med hänsyn till de köpeskillingar, som komma att erläggas av ett flertal kommuner, icke för ändamålet behöva avses högre belopp än 2,000,000 kronor. Jag har härvid medräknat det belopp, vilket kommer att erfordras för täckande av statens slutliga kostnader för de 200 motorbrandsprutor, som inköpts jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 5 april 1940. Då endast en del av de ifrågakvarande sprutorna torde hinna levereras under budgetåret 1939/40, böra anslagsmedlen fördelas å sistnämnda och nästa budgetår. Jag förordar, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 upptages ett anslag av 1,000,000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1940/41 ett anslag av likaledes 1,000,000 kronor. Anslagen torde få uppföras under femte huvudtiteln och kunna rubriceras bidrag till inköp av motorbrandsprutor åt vissa kommuner.

I likhet med departementschefen finner utskottet påkallat, att åtgärder skyndsamt vidtagas för att tillgodose det genom luftskyddsinspektionens utredning konstaterade behovet av brandsprutor. Utskottet delar ock departementschefens uppfattning, att staten icke bör begränsa sig till att ombesörja upphandlingen av ifrågakvarande brandsprutor utan även i viss utsträckning delta i anskaffningskostnadernas bestridande. Mot de av departementschefen i sistnämnda hänseende förordade grunderna har utskottet icke något att erinra.

Utskottet.

Utskottet vill emellertid framhålla lämpligheten av att vid den upphandling, som sålunda skall äga rum, samarbete anordnas med vederbörande riksorganisationer inom brandförsäkringsväsendet, vilka genom sina lokala förgreningar besitta en omfattande kännedom om förhållandena på området

i landets olika delar och därigenom torde vara i stånd att lämna värdefulla råd och anvisningar i fråga om tillgodoseendet av det behov, det här gäller. Utskottet önskar tillika betona vikten av att brandsprutornas kapacitet icke tillmätas för knapp.

Slutligen må erinras om att erforderliga brandslangar i propositionen förutsatts skola upphandlas genom statens reservförrådsnämnds försorg samt att kostnaderna för dessa slangar i sista hand skola bestridas av vederbörande kommuner. Utskottet vill med anledning härav förklara, att utskottet utgår från att erforderliga kopplingar och munstycken till slangarna jämväl anskaffas genom central upphandling och tillhandahållas kommunerna till självkostnadspris.

Under åberopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Bidrag till inköp av motorbrandsprutor åt vissa kommuner* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

b) till *Bidrag till inköp av motorbrandsprutor åt vissa kommuner* för budgetåret 1940/41 under nämnda huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor.

Stockholm den 21 maj 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Pauli*, *Heiding*, *Carlström*, *Larsson* i Varberg, *Magnusson* i Kalmar, *Bäckström* och *Ekströmer*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Törnkvist*, *Svensson*, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Persson* i Falla, *Andersson* i Prästbol, *Isacsson*, *Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Södergård, *Viklund* och *Eriksson* i Frägsta.